

П. В. Пашко,

д. е. н., професор, ректор, Університет державної фіскальної служби України, м. Ірпінь
ORCID iD: 0000-0002-2697-751X

С. В. Шевчук,

к. е. н., доцент, докторант кафедри економіка підприємств,
Університет державної фіскальної служби України, м. Ірпінь

ORCID iD: 0000-0003-3432-3441

DOI: 10.32702/2306-6806.2019.4.4

СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ МЕХАНІЗМІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МИТНИХ ІНТЕРЕСІВ УКРАЇНИ

P. Pashko,

Doctor of Economics, professor, Rector, University of State Fiscal Service of Ukraine, Irpin

S. Shevchuk,

Candidate of Economic Sciences (Ph.D.), Doctoral student of the department of economics of enterprises,
University of the State Fiscal Service of Ukraine, Irpin

ESSENCE AND PECULIARITIES OF STATE REGULATION OF MECHANISMS OF PROVIDING CUSTOMS INTERESTS OF UKRAINE

У статті розглянуто сутність та особливості державного регулювання забезпечення митних інтересів України. Досліджено та проаналізовано основні аспекти державного впливу у площині виокремлення факторів, що впливають на загальний економічний стан та митну діяльність суб'єктів господарювання. Визначено основні проблемні питання реалізації митної політики в Україні, серед яких: систематична реорганізація центрального державного органу, що відповідає за реалізацію державної митної політики; стратегічна невизначеність його місця в інституційному середовищі держави; колізії законодавства тощо. Акцентовано увагу, що об'єктивні передумови реалізації митної політики вимагають переоцінки своєчасного та адекватного реагування на зовнішні та внутрішні загрози забезпечення захисту митних інтересів держави. Зроблено висновки щодо необхідності та першочерговості заходів державного регулювання забезпечення митних інтересів держави в Україні.

The article deals with the essence and peculiarities of state regulation of ensuring the customs interests of Ukraine. Investigated and analyzed the main aspects of state influence in the plane of separation of the factors that affect the overall economic situation and the customs' activities. The main issues of implementation of the customs policy in Ukraine are identified, among them: systematic reorganization of the central state body responsible for implementation of the state customs policy; strategic uncertainty of its place in the institutional environment of the state; conflicts of law, etc. These facts form a negative image of the entire customs system in society, defaming customs authorities and do not contribute to the task and the full protection of customs interests. The absence of both a systemic vision and a holistic approach to ensuring the customs interests of the state is established taking into account their specific features. The attention that the objective conditions of customs policies require reassessment of timely and adequate response to internal and external threats to ensure the protection of customs interests. It was found that the system of customs interests can not be solved only

within customs proceedings, because a significant portion of which overlap and are reflected at the junction of the proceedings of other government policies in various fields (monetary, environmental, law, tax, investment, information, etc.), which increases the degree of complexity to the implementation of state regulation and achievement of the proper level of its efficiency. Conclusions are made regarding the necessity and priority of measures of state regulation of ensuring the customs interests of the state in Ukraine. In this connection, developed institutional mechanisms to ensure customs interests that will help optimize the efficiency of control over the movement of capital, people and goods across national borders and customs will increase the protection of state interests in such important areas as completeness and timeliness of filling the budget, trade policy relations, social protection of the population, activation of industrial development, etc.

Ключові слова: державне регулювання, регулятивний потенціал держави, митна безпека, митні інтереси, митна політика, митне регулювання, митно-тарифне регулювання.

Key words: state regulation, regulatory potential of the state, customs safety, customs interests, customs policy, customs regulation, customs and tariff regulation.

АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ

Сьогоднішній рівень економічного та глобалізаційного поступу, що обумовлений лібералізацією міжнародних ринків та транспарентністю економічних відносин вимагають постійного корегування державних позицій щодо захисту національних інтересів держави в цілому та митних зокрема. Амбівалентність сучасного бачення місця державного регулювання в забезпеченні розвитку ринкових відносин, зростанні торговельного обороту, сприянні відкритої конкуренції завжди була, є та залишається дискусійною, проте визначальною. Тому дослідження ефективності державного регулювання механізмів митної політики, що безпосередньо впливають на захист митних інтересів, є своєчасним та актуальним.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Вагомий внесок у зазначений напрям дослідження, зокрема, що стосується впливу державного регулювання на митні відносини та механізми досягнення кінцевої мети митної політики зробили: І.Г. Бережнюк, О.П. Борисенко, А.Г. Бидик, М.О. Губа, Є.В. Додін, О.В. Комаров, В.П. Мартинюк, К.І. Новікова, Н.В. Осадча, Д.В. Приймаченко, А.М. Стельмашук, О.Б. Єгоров та інші.

Проте, незважаючи на значний внесок фахівців, досі не вирішеними у повній мірі залишаються питання, які стосуються наявного адміністративно-економічного інструментарію для пошуку новітніх форм та механізмів регулювання, що здатні підвищити ефективність функціонування митних органів у процесі забезпечення митних інтересів держави.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є дослідження сутності та виокремлення особливостей державного регулювання механізмів забезпечення митних інтересів держави.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Необхідність та системність дослідження інструментарію державного регулювання механізмів забезпечення митних інтересів взаємопов'язана з низкою обставин, серед яких: забезпечення повноцінних надходжень до державного бюджету, боротьба з несумлінною конкуренцією, розвиток зовнішньо-торгівельних відносин, ак-

тивізація розвитку внутрішнього товаровиробника, сприяння добробуту населення тощо. Проте основним фактором, що впливає, все ж залишається, на нашу думку, відсутність одностайної, виваженої позиції щодо спрямування та глибини застосування механізмів державного регулювання в процесі забезпечення митних інтересів. Механізми регулювання змінюються з еволюційним поступом людства, що у залежності від історичної епохи та тенденцій розвитку суспільства видозмінюють ці механізми та їх відображення у ключових постулатах наукових шкіл, як меркантилізм, монетаризм, кейнсіанство, інституціоналізм, теорії регуляції, школа "економіки пропозиції" тощо.

Світовий досвід економічної практики доводить, що не може бути ефективною соціально-орієнтованою економікою, яка ґрунтується на сучасних науково-технічних досягненнях, без активної регулювальної ролі держави. Реальна ринкова економіка, навіть на перших етапах її становлення, не обходилася без втручання держави. Змінювалися лише завдання, форми, інструментарій такого втручання та його масштаби [1, с. 27].

На сьогодні державне регулювання є важливим елементом ринку, що необхідне самому бізнесу, особливо в умовах реформування української економіки, яка характеризується:

- високим ступенем зносу основних фондів, слабким розвитком машинобудування, підвищеною трудомісткістю;
- малоефективним механізмом перерозподілу ресурсів, що обмежує розвиток конкуренції;
- нестабільною грошовою одиницею;
- недостатньою інвестиційною активністю;
- монополізмом, корупцією, тіньовою економікою, високою бюрократизацією системи управління, відсутністю чіткої та зрозумілої соціально-економічної перспективи [2, с. 632].

Не є виключенням, у даному контексті, і митна сфера, де важливими індикатором репрезентативності та ефективності її функціонування залишаються митні інтереси держави, забезпечення яких прямо залежить від виваженої та продуктивної роботи державного управлінського механізму. Саме останній на сьогодні потребує перегляду засад функціонування та підвищення

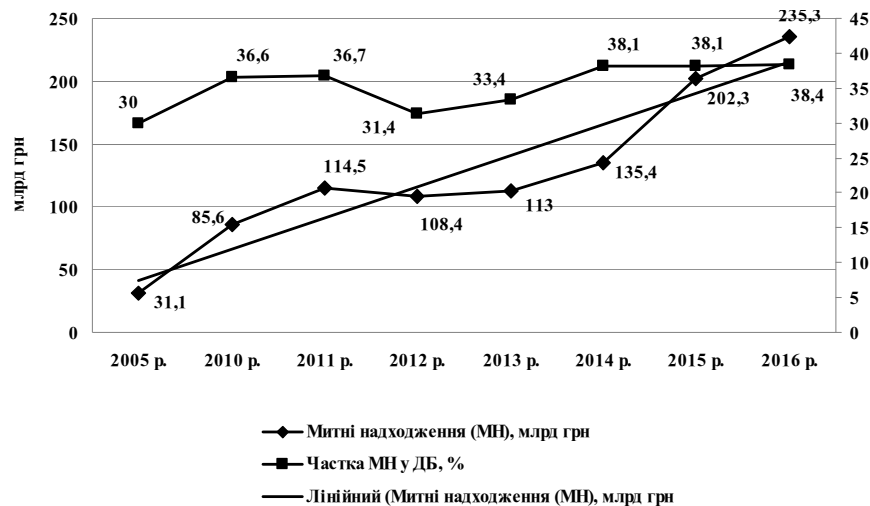

Рис. 1. Динаміка митних надходжень до бюджету України в 2005–2016 рр.

Джерело: [14].

рівня його ефективності, з огляду на наявний стан, що характеризується:

- недосконалістю митних правил та системи інформаційного забезпечення оперативно-службової діяльності;
- низьким рівнем процесів управління та малопродуктивністю матеріально-технічної бази;
- недостатньою уніфікацією митних технологій, процедур та браком системи роботи із суб'єктами ЗЕД [3, с. 447];
- відсутністю стратегії та концепції реалізації митної політики з врахуванням глобальних викликів та внутрішніх суспільно-економічних дисбалансів тощо.

Згідно з Митним кодексом України [4] захист митних інтересів та забезпечення митної безпеки разом із регулюванням зовнішньої торгівлі, захистом внутрішнього ринку, розвитком економіки України та її інтеграцією до світової економіки є головними завданнями державної митної політики, що реалізуються заходами та засобами митної справи. На сьогодні "...до прямих національних митних інтересів України відносяться не тільки своєчасне та повне стягнення податків і митних зборів, але і зменшення впливу адміністративних бар'єрів на здійснення зовнішньоекономічної діяльності, адаптація митної служби до міжнародної системи митних взаємовідносин, захист України від контрабандних та неякісних товарів, участь країни у міжнародному обміні інформацією" [5] тощо, що робить митні інтереси важливою складовою як економічних інтересів країни, так і національних інтересів держави.

Разом з тим, об'єктивні передумови реалізації митної політики, що склалися на сьогодні, вимагають переоцінки низки складових, які знаходять відображення як у своєчасному та адекватному реагуванні на зовнішні загрози, так і стосуються комплексного забезпечення митної безпеки та захисту митних інтересів держави. Зазначене, в свою чергу, вимагає відповіді та вирішення низки питань, що прямо та опосередковано пов'язані з удосконаленням нормативно-правової регламентації та деталізації митних інтересів, розробкою системи індикаторів оцінки рівня митної безпеки, перегляду та визначення державних органів, які забезпечують державно-інституційну координацію їх встановлення та реалізації, а також системи заходів та засобів їх забезпечення.

Такий процес ускладнюється тим фактом, що система забезпечення митних інтересів не може бути вирішена лише в рамках провадження митної справи, адже значна частина з них перетинаються та знаходять своє відображення на стику провадження інших державних політик у різних сферах (монетарна, екологічна, правоохоронна, податкова, інвестиційна, інформаційна

тощо), що підвищує ступінь складності до провадження державного регулювання та досягнення належного рівня його ефективності.

Під державним регулюванням системи забезпечення митних інтересів, ми пропонуємо розуміти, управлінську діяльність, що передбачає впорядкування, систематизацію, улаштування певного об'єкта управління, якими виступають як самі митні інтереси та митна безпека, так і регулятивний потенціал держави стану їх функціонування та забезпечення, з метою досягнення позитивного соціального та економічного результату.

На сьогодні, у державі відсутнє як системне бачення, так і цілісний підхід до забезпечення митних інтересів держави з врахуванням їх специфічних особливостей. Основна частина проблеми, на нашу думку, полягає саме в інституційній площині, яка в свою чергу обумовлена недосконалою політичною та економічною кон'юктурою в державі. Так, систематична реорганізація центрального державного органу, що відповідає за реалізацію державної митної політики; стратегічна невизначеність його місця в інституційному середовищі держави; постійні політичні звинувачення в корупційності; колізії законодавства формують негативний імідж усієї митної системи в суспільстві, дискредитують працівників митних органів та не сприяють вирішенню поставлених завдань та повноцінному захисту митних інтересів, а також обумовлюють постійні спроби звужити права митних органів. Але, незважаючи на це, митні органи продовжують забезпечувати митними платежами значну частку бюджету, яка з кожним роком зростає, що видно на рисунку 1. Проте, не врахування системних протиріч, що існують у митній сфері та подальша політична реформація інституції без концептуальної основи є прямим чинником загрози митної та національної безпеки України.

Реформаторські дії по перебудові фіскальної системи через об'єднання та роз'єднання митної та податкової служб продовжують здійснюватися без належно проведеного аналізу відповідності поставлених цілей до отриманих результатів та об'єктивної переоцінки завдань, які не вдалося реалізувати із встановленням конкретних причин. Відсутні також чіткі обґрунтування та аргументи подальших трансформацій.

Така ситуація створює додаткові ризики як для суб'єктів господарювання, так і функціонування економіки вцілому, що, зважаючи на прогностичні показники короткострокового розвитку, поглибить низхідні макроекономічні тенденції. Зокрема серед суспільно-економічних дисбалансів, з якими Україна зіштовхнеться уже в 2019 році, варто виокремити:

- продовження зростання споживчого попиту та пом'якшення політики соціальних виплат;

Таблиця 1. Тенденції тіньової економіки в Україні 2004–2018 рр.

Методи оцінки	2004 р.	2012 р.	2014 р.	2018 р. (I півріччя)
Метод витрат населення роздрібний товарообіг	33,5%	46%	58%	48%
Електричний метод	28%	29%	38%	27%
Монетарний метод (удосконалена методика)	29,5	37%	40%	39%

Джерело: самостійна розробка авторів на основі [12].

— збільшення рівня середньої заробітної плати через послідовне наростання дефіциту кваліфікованої праці внаслідок значних обсягів трудової еміграції [6];

— безпрецедентний за своїми масштабами рівень податкового боргу, що має країна погасити у 2019 році, що становить за даними Міністерства фінансів України [7] 417 452,4 млн грн, з яких 57,3 %, або 239 245,4 млн грн — виплати за державним внутрішнім боргом та 42,7 %, або 178 207,0 млн грн становлять виплати за державним зовнішнім боргом;

— подальше ускладнення доступу країн до міжнародних ринків капіталу та зниження цін на ринках металів та агропродукції.

Зазначені тенденції прямо та опосередковано "впливатимуть на ефективність заходів макроекономічної стабілізації, а також обумовлять додатковий тиск на платників податків вцілому та суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності зокрема. Переорієнтація значних бюджетних ресурсів на погашення та обслуговування державного боргу означатиме продовження інвестиційної паузи та активізацію фіскальних механізмів держави" [8, с. 69].

Для з'ясування першопричини наявної ситуації та розробки пропозицій можливих варіантів виходу з неї потрібно провести аналіз подій та рішень, що передували нинішній ситуації. Так, за досить незначний період часу митні органи зазнали значних трансформаційних перетворень, що відбувалися на тлі таких суспільно-політичних змін та потрясінь в Україні, як революція гідності, анексія Криму, військові дії на Сході держави, підписання угоди про асоціацію з ЄС, зниження платоспроможного попиту населення, спад інвестиційної активності міжнародних інвесторів тощо, що, не могли не позначитися на відповідності та співвідношення поставлених цілей реформування та кінцевому результаті таких перетворень.

Проводячи ретроспективу інституційного функціонування митних органів від їх існування як самостійного органу реалізації державної митної політики до інтеграції з податковими органами (Міністерство доходів і зборів, Державна фіскальна служба) та новітньою самостійною історією, що тільки починає свій відлік від постанови КМУ від 18 грудня 2018 року, варто звернути увагу на декілька ключових моментів.

По-перше інтеграція в 2012 році в новостворене Міністерство доходів і зборів, як показав досвід, не дало очікуваного ефекту, і головна причина цьому факту було неврахування специфічних особливостей управлінсько-інформаційної компоненти об'єднання служб. Так, фактично "відбулося не об'єднання двох служб, а поглинання митної служби з боку податкової служби, що ускладнило механізми як адміністрування митних податків, так і здійснення інших функцій митних органів, пов'язаних із захистом держави від недоброякісних товарів та їх неправомірного потрапляння на територію України, організацією контролю за товарами в різних митних режимах на кордоні та всередині держави, обміном різною інформацією з державними та недержавними органами за кордоном та всередині країни, виконанням економіко-регуляторних функцій тощо" [9, с. 6].

У загальному форматі важливі питання, що потребували вирішення та передували відповідному об'єднан-

ню, в ході інституційних перетворень залишилися не-реалізованими та декларативними. На практиці синергетичного ефекту досягти не вдалося, як і не вдалося повноцінно реалізувати нові управлінсько-інформаційні можливості. Мова йде як про створення єдиної бази даних, її уніфікацію, інтеграцію та використання усіма підрозділами міністерства, так і удосконалення механізмів та інструментарію боротьби з контрабандою в рамках залучення підрозділів податкової міліції.

Разом з тим, відповідне об'єднання служб ускладнило питання як функціонування внутрішньо-організаційної структури, не лише в центральному апараті, але й в інших відокремлених структурних підрозділах, у частині розподілу обов'язків, уникнення дублювання функцій, оперативного реагування, так і якісного кадрового забезпечення, документообігу, взаємодії, інформування, відповіді на запити платників податків, тощо. Не знайшла вирішення, у відповідних інституційних новаціях, і головна проблема, яка потребувала рішення "...відсутність системи контролю за рухом товарів від моменту ввезення на територію України до моменту його продажу" [5, с. 15].

По-друге, не було вирішене відповідне питання і в реорганізованій Державній фіскальній службі України. Навпаки, наявність великої кількості територіальних підрозділів, якими необхідно оперативного керувати та механізми й методи досягнення якими поставлених завдань потрібно своєчасно контролювати при зменшенні повноважень, яким володіло Міністерство, призвело до поглиблення диспропорцій управлінського та інформаційного контролю.

Крім того, з огляду на різноспрямованість темпорально близьких установчих рішень, утворення ДФС України як новітнього державного центрального митного відомства України було також здійснено без додержання адекватного модульного реформування, оскільки шлях розроблення та впровадження комплексних, системних, стратегічних програм загального розвитку не дав змоги відійти від двозначної казуїстики у контексті тлумачення законодавчих, нормативно-правових актів із питань державної митної справи [10, с. 35].

Головною проблемою об'єднаної структури стало те, що вона фундаментально розбудовувалася та підтримувалася за принципами "одноосібного всезагального контролю, спостереження, системи доповідей з очікування команди зверху", за якими були побудовані податкова та митна служби, хоч і в часи незалежної України, але які були притаманні радянським структурам. Значна кількість оперативних проблем залишалась у черзі до прийняття рішення першою особою, яка не спроможна була їх своєчасно, оперативно та глибоко осягнути.

По-третє, нещодавнє рішення Кабінету міністрів України, в рамках якого служби знову набувають самостійності, прийняте знову ж без підготовленої концепції та визначеної стратегії. Так, основні недоліки та характеристика неефективності роботи ДФС України, що були виокремлені в червні 2018 року в рамках презентації Плану дій реформи ДФС на сайті Міністерства фінансів України [11], зводяться до наступних напрямів:

— інституційний (низька довіра громадян, недоотримання податкових надходжень на суму 347 млрд грн, низька зарплатна мотивація працівників);

Таблиця 2. Основні цілі діяльності Міністерства доходів і зборів та Державної фіскальної служби України

Стратегічний план розвитку Міністерства доходів і зборів на 2013-2018 роки	План дій реформи ДФС на 2018-2019 рік
Основні цілі	
1. Стратегічного управління організацією, постійного та безперервного вдосконалення операційної діяльності, в тому числі шляхом: <ul style="list-style-type: none"> – оптимізація організаційної та функціональної структури Міндоходів; – забезпечення комплексної автоматизації ключових процесів у Міндоходів 	1. Оптимізація організаційної та функціональної структури ДФС
2. Формування ефективної системи управління персоналом, шляхом підвищення ефективності управління персоналом у Міндоходів; розвиток системи безперервного навчання та підвищення рівня мотивації працівників	2. Підвищення рівня добросовісності, професіоналізму та прозорості
3. Забезпечення надання високоякісних послуг громадянам та бізнесу, впровадження нових електронних сервісів та підвищення рівня надання послуг	3. Реінжиніринг (перереформування) основних бізнес процесів та забезпечення ефективного використання ІТ
4. Підвищення рівня культури сплати податків, зборів, митних платежів, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та позиціонування Міндоходів як відкритого та готового до конструктивного діалогу з громадськістю та бізнесом органу	4. Підвищення рівня добровільної сплати податків та управління ризиками

Джерело: самостійна розробка авторів на основі [11; 13].

— бізнес середовище (корупція, процвітання тіньової економіки (40% економіки в тіні), несприятливий бізнес клімат);

— суспільний (низька мотивація та великі витрати часу сплати податків, 55% скарг до бізнес-омбудсмена стосуються дій ДФС).

Проте, відповідний перелік зазначених факторів став звичним в українських реаліях і наводиться посадовцями з періодичною постійністю. При тому, що незважаючи на трансформаційні процеси як митних, так і податкових органів рівень тіньової економіки варіюється в певних визначених рамках на протязі десятиліть, що можна простежити з даних таблиці 1.

Хотілося б звернути увагу, в цій ситуації, на шаблонний набір напрямів, якими здебільшого користуються високо посадовці при намаганні змінити ситуацію. Так, у таблиці 2. наведено основні цілі діяльності двох організацій: Міністерства доходів і зборів (згідно зі Стратегічним планом розвитку Міністерства доходів і зборів на 2013—2018 роки [13]) та Державної фіскальної служби України (згідно План дій реформи ДФСУ [11]). При аналізі відповідних цілей легко помітити їх схожість, а при більш глибокій оцінці документів можна відзначити однотипний набір заходів та методів реалізації виокремлених цілей.

Проблема не стільки в цілях та методах, що визначені в документах, а саме в їх практичній реалізації. Варто констатувати, що роз'єднанням двох служб, заміна керівників податкової та митної структур, інші організаційні заходи без зміни системи контролю за рухом товарів у країні, без організаційної та координаційної структур, які стежитимуть за цими процесами, не дозволять подальшим інституційним перетворенням досягнути очікуваного ефекту та знову залишать проблеми, що стали основою для об'єднання цих структур. На нашу думку, роз'єднання на дві юридичні особи — це поліпшення ситуації сьогодні, але стратегічно — неправильний крок.

Не вирішеним, на сьогодні, залишається ще одне важливе питання, що частково згадувалося вище: функціонування електронної системи звітності контролю за діяльністю підприємств, яке є вагомим чинником впливу на забезпечення митних інтересів держави, бо стосується як надходжень митних платежів до державного бюджету, так і прямо впливає на боротьбу з контрабандою та порушеннями митного законодавства. Сутність питання полягає в удосконаленні та система-

тизації даних митної декларації, бухгалтерської та податкової звітності.

Так, на сьогодні, згідно з чинним законодавством, товар, який потрапляє на територію України, декларується в митній декларації з використанням його коду за Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТЗЕД). Такий товар можна ідентифікувати (для контролю за його рухом усередині країни) за кодом згідно з УКТЗЕД, номером декларації, номером товару в декларації, розширеним описом товару тощо. Ця інформація подається митниці в електронному вигляді та зберігається в базах даних. Ці бази даних і до об'єднання двох служб багато років передавалася від митної до податкової служби. Однак інформація про товари в бухгалтерській документації, податковій звітності не збігається за формою та форматами з митною інформацією, тому податковими органами під час контролю за достовірністю нарахування податків практично не використовувалася [9, с. 5—6].

При існуючій системі спрощеного бухгалтерського обліку окремим підприємцям відслідкувати рух імпортованих товарів в електронному автоматизованому вигляді практично неможливо. Таким чином, наскрізний контроль за рухом товарів, а відповідно за сплаченими податками є значно ускладненим та іноді неможливим.

Виходом із ситуації, що склалася є підвищення контролю за рухом товарів від моменту ввезення на територію України до моменту їх продажу шляхом як уніфікації митної, бухгалтерської та податкової документації на законодавчому рівні, так і відображення їх у системі електронного обігу митно-податкової інформації, з подальшим зіставленням з даними від інших джерел як зовні, так і всередині країни.

Проте, для реалізації цієї ідеї, важливим є "приведення систем бухгалтерського обліку товарів усередині країни та системи обліку товарів зовнішньоекономічної діяльності до єдиних стандартів зі значним додатковим розширенням УКТЗЕД для цілей автоматизованої електронної ідентифікації товарів" [9, с. 7].

Такий підхід сприятиме як підвищенню доходної частини бюджету, прозорості та прогнозованості системи оподаткування, так і мінімізації порушень митно-податкового законодавства та зменшення корупційної складової в фіскальній системі.

На сьогодні потрібні зміни інституційно-управлінського механізму забезпечення митних інтересів, який в

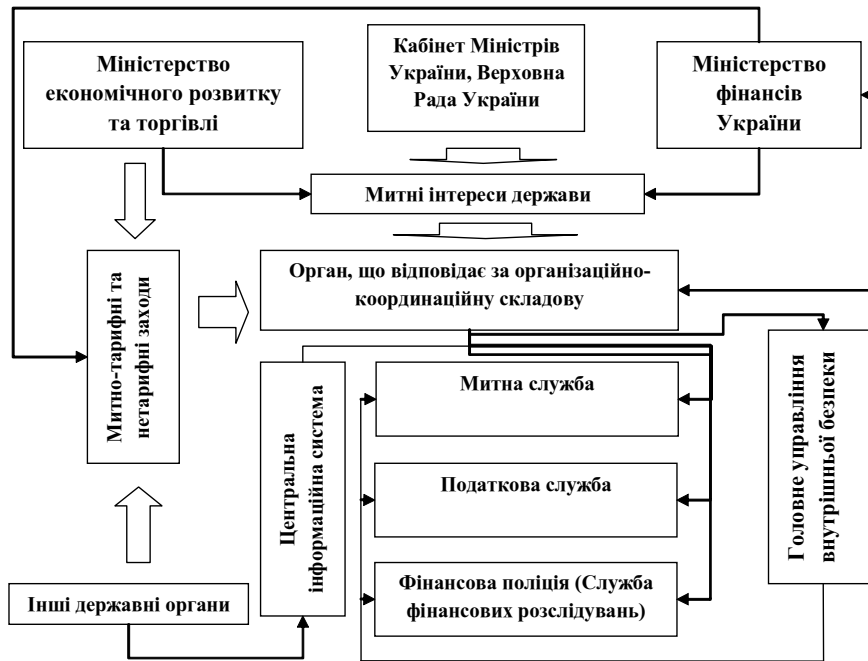

Рис. 2. Організаційна структура інституціонального механізму формування й забезпечення митних інтересів держави

рамках підвищення організаційної та координаційної складової державного управління, на нашу думку, повинен мати наступний вигляд рисунку 2.

Згідно з запропонованою схемою, критеріями участі та відповідальності забезпечення митних інтересів державними органами будуть деталізуватися так:

— Верховна Рада України у співпраці з Кабінетом міністрів формують та затверджують визначений перелік митних інтересів держави, забезпечення яких є важливим у стратегічному та тактичному плані;

— Кабінет міністрів України визначає та деталізує рівні пріоритетності національних митних інтересів на відповідний рік;

— Міністерство фінансів розробляє та визначає індикатори необхідного рівня національних митних інтересів, встановлює критерії стану їх захищеності (необхідний стан митної безпеки), обґрунтовує та доводить кількісні показники уповноваженому державному органу (наприклад, ДФС) для реалізації, курує діяльність Головного управління внутрішньої безпеки ДФС, у рамках виконання поставлених завдань та боротьби з корупцією);

— у рамках показників визначених Міністерством економічного розвитку та торгівлі спільно з Міністерством фінансів України та відповідними державними органами, встановлюють митно-тарифні та нетарифні заходи;

— уповноважений державний орган (ДФС) формує стратегію розвитку митної справи, визначає механізми реалізації митної справи, координує співпрацю між митними, податковими органами та фінансовою поліцією, забезпечує функціонування єдиної центральної інформаційної бази, здійснює кадрову політику та відповідає за якість та професійність працівників, проводить антикорупційні заходи, через структуру фінансової поліції організує оперативне супроводження боротьби з контрабандою та порушеннями митних правил тощо;

— митна структура країни через відповідні митниці виконує митну справу;

— Міністерство фінансів узагальнює результати контролю стану забезпечення митних інтересів країни, коригує завдання для митної структури та звітує про стан митної безпеки перед Кабінетом міністрів та Верховною радою України.

У кінцевому випадку запропонована система державного регулювання митних інтересів країни має забезпечувати:

— відповідний спектр національної безпеки та національних інтересів;

— стабільність, конкурентоспроможність, функціональність та незалежність національної економіки;

— попередження різномірного комплексу загроз у площині екзо-, ендо- та мікрорівнів, що виникають у зв'язку з глобалізаційним, цивілізаційним поступом та несумлінною конкуренцією;

— координацію та взаємодію митних органів з іншими державними органами по захисту митних кордонів країни, проведення митних процедур, боротьбі з контрабандою, митними правопорушеннями, тінізацією економіки, підтримці вітчизняного товаровиробника на зовнішніх ринках тощо;

— удосконалення митної інфраструктури у частині оптимального розташування, технічного оснащення, функціонально-технологічної експлуатації та структурно-організаційного функціонування;

— відповідність розвитку митної системи стратегічним орієнтирам та цілям розвитку держави та її національним інтересам;

— комунікаційну складову та повноцінний, ефективний інформаційний супровід управлінських дій держави щодо функціонування митної системи;

— зміцнення позицій держави у міжнародних рейтингах та формування інвестиційно-привабливого середовища для зовнішніх інвесторів;

— ефективну діяльність митних органів у площині забезпечення комплексом організаційно-економічних, матеріально-технічних, інноваційно-технологічних, інституційно-правових, кадрово-мотиваційних ресурсів.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи зазначене вище, варто констатувати, що світові тенденції, глобалізаційні процеси та постійне збільшення об'ємів міжнародної торгівлі видозмінюють не тільки загально встановлені економічні порядки, але й сприяють переоцінці ролі діяльності митної системи в загальній структурі державної політики щодо забезпечення національних інтересів. Запропонований в рамках державного регулювання інституційний механізм забезпечення митних інтересів сприятиме оптимізації

ефективності контролю за переміщенням капіталу, людей, товарів через національний кордон та дозволить підвищити захист митних інтересів держави. Зокрема у таких важливих напрямках забезпечення митних інтересів, як повнота та своєчасність наповнення бюджету, формування політики торгових стосунків, соціальний захист населення, активізація розвитку промисловості тощо.

Література:

1. Брайловський І.А. Коршунова Г. С. Державне регулювання зовнішньоекономічних процесів: інвестиційний аспект. Управління розвитком соціально-економічних систем: глобалізація, підприємництво, стає економічне зростання: праці Сьомої Міжнародної наукової конференції студентів та молодих вчених. — Донецьк: ДНУ, 2006. — Ч. 4. — С. 27—29.

2. Шевчук С.В. Державне регулювання як важливий фактор активізації інноваційних процесів в Україні. Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. — 2011. — № 1. — С. 632—642.

3. Бережнюк І. Г. Митне регулювання України: національні та міжнародні аспекти: монографія. Дніпропетровськ: Академія митної служби України, 2009. — 543 с.

4. Митний кодекс України від 03.12.2017 № 4495-17. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>

5. Пашко П.В., Пашко Д.В. Пропозиції до інституційного механізму забезпечення національних митних інтересів України. Митна справа. — 2014. — № 2 (92). — С. 14—20.

6. Економіка-2019: прогнози в рамках невизначеності. Бізнес рейтинг в офіційних цифрах. URL: <https://rating.zone/ekonomika-2019-prohnozy-v-ramkakh-nevyznachenosti/?fbclid=IwAR1PBvmXsLCwSw4J8xLl4WkAz63mLJTlnfVSVJcbcfMKs9C7wszO4-IUH08>

7. Програма управління державним боргом на 2019 рік. Наказ МФУ від 17 січня 2019 року № 26 URL: <https://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/%D0%9F%D0%A0%D0%9E%D0%93%D0%A0%D0%90%D0%9C%D0%90%20%D1%83%D0%B4%D0%B1%202019%20%D0%BD%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7.pdf>

8. Шевчук С. В. Аналіз динаміки здійснення митної справи в Україні. Економіка та держава. — 2018. — № 8. — С. 65—70.

9. Пашко П.В., Пашко Д.В. Щодо досягнення окремих ефектів від діяльності податкової та митної служб під керівництвом Міністерства фінансів. Вісник АМСУ. Серія: "Економіка". — 2014. — № 1 (51). — С. 5—10.

10. Федотов О.П. Адміністративно-правова концепція здійснення державної митної справи: теорія та практика: дис. ... д-ра. юр. наук. — Одеса, 2016. — 457 с.

11. План дій реформи ДФС України. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://www.minfin.gov.ua/news/view/minfin-zaproshuie-dopublichnoho-obhovorennia-planu-dii-z-reformuvannia-dfs-u-podatkovomu-napriamku?category=novini-ta-media&subcategory=vsi-novini>

12. Загальні тенденції тіньової економіки в Україні у півріччі 2018 року. Міністерство економічного розвитку та торгівлі. URL: <http://me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=e384c5a7-6533-4ab6-b56f-50e5243eb15a&tag=TendentsiiTinovoiEkonomiki>

13. Про затвердження Стратегічного плану розвитку Міністерства доходів і зборів на 2013—2018 роки. Розпорядження КМУ від 23 жовтня 2013 р. № 869-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/869-2013-%D1%80>

14. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: http://http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/zed.htm

References:

1. Brailovskyi, I.A. Korshunova, H. S. (2006), "State regulation of foreign economic processes: investment

aspect", Upravlinnia rozvytkom sotsial'no-ekonomichnykh system: hlobalizatsiia, pidpriemnytstvo, stale ekonomichne zrostannia. Zbirka dopovidej na Mizhnarodnij ekonomichnij konferentsii [Management of the development of socio-economic systems: globalization, entrepreneurship, sustainable economic growth. International economic conference], DNU, Donetsk, Ukraine, pp. 27—29.

2. Shevchuk, S.V. (2011), "State regulation as an important factor in the activation of innovation processes in Ukraine", Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoho universytetu derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy, vol. 1, pp. 632—642.

3. Berezhniuk, I. H. (2009), Mytne rehuliuвання України: natsionalni ta mizhnarodni aspekty [Customs regulation of Ukraine: national and international aspects], Akademiia mytnoi sluzhby Ukrainy, Dnipropetrovsk, Ukraine.

4. The Verkhovna Rada of Ukraine (2019), "The Customs Code of Ukraine", available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> (Accessed 27 March 2019).

5. Pashko, P. V. and Pashko, D. V. (2014), "Proposals to the institutional mechanism of ensuring the national customs interests of Ukraine", Mytna sprava, № 2 (92), pp. 14—20.

6. rating.zone (2019), "Economy 2019: forecasts within the limits of uncertainty. Business rating in official figures", available at: <https://rating.zone/ekonomika-2019-prohnozy-v-ramkakh-nevyznachenosti/?fbclid=IwAR1PBvmXsLCwSw4J8xLl4WkAz63mLJTlnfVSVJcbcfMKs9C7wszO4-IUH08> (Accessed 27 March 2019).

7. Ministry of Finance of Ukraine (2019), Order "The program of public debt management for 2019", available at: <https://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/%D0%9F%D0%A0%D0%9E%D0%93%D0%A0%D0%90%D0%9C%D0%90%20%D1%83%D0%B4%D0%B1%202019%20%D0%BD%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7.pdf> (Accessed 27 March 2019).

8. Shevchuk, S. (2018), "Analysis of the dynamics of the customs business in Ukraine", Ekonomika ta derzhava, vol. 8, pp. 65—70.

9. Pashko, P. V. and Pashko, D. V. (2014), "Concerning the achievement of certain effects from the activities of the tax and customs services under the leadership of the Ministry of Finance", Visnyk AMSU. Serii: "Ekonomika", vol. 1 (51), pp. 5—10.

10. Fedotov, O.P. (2016), "Administrative-legal concept of the implementation of the state customs business: theory and practice", Abstract of Ph.D. dissertation, Economics, Administrative law and process; finance law; information law, National university "Odesa legal academy", Odesa, Ukraine.

11. Ministry of Finance of Ukraine (2019), "Action Plan for the reform of the SFS of Ukraine", available at: <https://www.minfin.gov.ua/news/view/minfin-zaproshuie-dopublichnoho-obhovorennia-planu-dii-z-reformuvannia-dfs-u-podatkovomu-napriamku?category=novini-ta-media&subcategory=vsi-novini> (Accessed 27 March 2019).

12. Ministry of Economic Development and Trade (2019), "The general tendencies of the shadow economy in Ukraine in the half-year of 2018", available at: <http://me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=e384c5a7-6533-4ab6-b56f-50e5243eb15a&tag=TendentsiiTinovoiEkonomiki> (Accessed 27 March 2019).

13. The Verkhovna Rada of Ukraine (2019), "On Approval of the Strategic Development Plan of the Ministry of Income and Duties for 2013-2018", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/869-2013-%D1%80> (Accessed 27 March 2019).

14. The official site of State Statistics Service of Ukraine (2019), "Economic statistics. Foreign economic activity", available at: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/zed.htm (Accessed 27 March 2019).

Стаття надійшла до редакції 12.04.2019 р.